

Руда Т.
магістр

Шухманн В.

Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль, Україна

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ТА ВЗАЄМОЗАЛЕЖНІСТЬ ПОНЯТЬ «НЕВИЗНАЧЕНІСТЬ», «РИЗИК» ТА «БЕЗПЕКА» ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах нестабільності ринку успішний розвиток та функціонування будь-якого суб'єкта підприємницької діяльності в значній мірі залежить від надійної, якісної та ґрунтовної системи економічної безпеки підприємства. Нагальна потреба у вивченні та розвитку питання економічної безпеки підприємства виникла з переходом України до ринкової економіки і на сьогоднішній день є актуальною.

Досвід роботи та наукові дослідження доводять, що всі вітчизняні суб'єкти господарювання вимагають обґрунтованої та виваженої методики оцінки й управління економічною безпекою підприємства. Це обумовлено високим рівнем конкуренції, необхідністю постійної адаптації організаційно-економічного механізму управління підприємством до сучасних умов господарювання та досить великою кількістю в Україні збиткових і збанкрутілих підприємств.

Теоретичні основи оцінки та управління економічною безпекою підприємства, а також широке коло інших питань, пов'язаних з цією проблемою, знайшли своє відображення в наукових працях багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених, таких як: Абалкін Л.І., Балика С.Ю., Бланк І.А., Боков В.В., Бородіна О.О., Вітлінський В.В., Верченко П.І., Дарнопих Г.Ю., Довбня С.Б., Козаченко А.В., Лігоненко Л.О., Міщенко В.В., Нусінов В.Я., Пасічник Н.В., Покропивний С.Ф., Паламарчук О.І., Приходько В.В., Семенов Г.А., Темченко А.Г., Терещенко О.О., Турило А.М., Шембель Ю.С. та ін.

Проте окремі аспекти оцінки та управління економічною безпекою підприємства в сучасних умовах господарювання не знайшли необхідного висвітлення і тому потребують подальшого дослідження. Зокрема недостатньо вирішеними залишаються питання щодо комплексної оцінки загального рівня економічної безпеки підприємства та системи управління нею.

На нашу думку, безпеку варто розділити на чотири складові: економічна безпека; правова та силова безпека; соціальна безпека; екологічна безпека.

Економічна безпека є найважливішою складовою безпеки підприємства, і запропоновано інтерпретувати її як захищеність підприємства, а саме: його капіталу, персоналу, матеріальних і нематеріальних активів, прав, позиції на ринках, іміджу і перспектив його подальшого розвитку від негативного впливу сукупності економічних ендогенних і екзогенних факторів [5, 182].

Економічну безпеку пропонується підрозділяти на три складові: виробнича безпека; фінансова безпека; інвестиційна безпека.

1. Виробнича безпека містить у собі складові з відповідними завданнями:

20 листопада 2017 року, м. Тернопіль

а) техніко-організаційна безпека: дотримання норм техніки безпеки; дотримання технології; своєчасне відновлення, модернізація і ремонт устаткування, будівель і споруд; ефективно та сучасне інформаційне забезпечення виробничої діяльності підприємства; забезпечення необхідного рівня економічної ефективності виробництва;

б) безпека матеріально-технічного забезпечення (МТЗ): своєчасне і повне забезпечення підприємства якісними матеріалами, сировиною, напівфабрикатами та енергоносіями; повна або часткова незалежність від конкретного постачальника; вибір найкращого постачальника; забезпечення необхідного рівня економічної ефективності матеріально-технічного забезпечення на підприємстві;

в) кадрова безпека: збереження кадрового потенціалу підприємства; розробка стратегії взаємозамінності працівників; підвищення кваліфікації персоналу підприємства до певного рівня; забезпечення необхідного рівня економічної ефективності використання персоналу;

г) безпека збуту товарів і послуг: забезпечення своєчасного розрахунку за поставлені товари, виконані роботи чи послуги; утримання певної ніші на відповідному ринку; розробка стратегії повної чи часткової незалежності від споживачів продукції (робіт, послуг); забезпечення необхідного рівня ефективності у сфері збуту товарів і послуг.

2. Фінансова безпека містить складові з відповідними завданнями:

а) безпека на ринку цінних паперів: розробка стратегії діяльності на ринку цінних паперів, при якій не втрачається контроль над підприємством; розробка стратегії оптимального пакета цінних паперів; хеджування за допомогою ф'ючерсів; розробка стратегії оптимальних операцій і комбінацій з опціонами;

б) кредитна (боргова) безпека: розробка стратегії незалежності від конкретного кредитора підприємства; підбір оптимального співвідношення типів і видів кредитів; підбір оптимальної валюти кредитування; вибір найкращого кредитора;

в) безпечний фінансовий стан підприємства.

3. Інвестиційна безпека містить складові з відповідними завданнями:

а) безпека фінансових інвестицій: безпечне розміщення коштів на ринках цінних паперів; безпечне розміщення коштів на валютних ринках та ринках дорогоцінних металів;

безпечне розміщення коштів на депозитних рахунках; забезпечення необхідного рівня економічної ефективності фінансових інвестицій;

б) безпека реальних інвестицій: безпека інвестицій, направлених у власну діяльність; безпека інвестицій, направлених за межі підприємства; забезпечення необхідного рівня економічної ефективності реальних інвестицій.

Правова та силова безпека у свою чергу підрозділяється на дві частини з відповідними завданнями:

1. Правова безпека: правове забезпечення діяльності підприємства; контроль за дотриманням чинного законодавства.

2. Силова безпека: забезпечення фізичної безпеки персоналу підприємства; охорона і збереження майна підприємства; протидія науковому та технічному шпигунству.

Соціальна безпека підприємства включає: попередження страйків, саботажу, зривів виробництва; соціальну захищеність персоналу підприємства.

20 листопада 2017 року, м. Тернопіль

Екологічна безпека підприємства має такі завдання: дотримання діючих екологічних норм; мінімізація або запобігання утрат від забруднення навколишнього середовища.

Економічну безпеку характеризує багато категорій, але найбільш важливими є: ризик, невизначеність, фінансовий стан підприємства, банкрутство підприємства.

У сучасній літературі при оцінці економічної діяльності підприємств досить часто користуються термінами «ризик» і «невизначеність». Однак більшість авторів не проводять чіткої границі між двома цими поняттями. Більше того, деякі вчені ототожнюють терміни «ризик» і «невизначеність».

На сучасному етапі розвитку економіки України всі юридичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності – мають потребу в конкретизації термінів «ризик» і «невизначеність».

Варто погодитися з визначеннями ризику, які дають Боков В.В., Іщук Г.П. [3]. З трактуванням ризику, яке дає Балака С.Ю., можна посперечатися, тому що управління ризиком – це не ризик, а специфічна галузь менеджменту, що охоплює різноманітні проблеми управління. Потрібно відзначити, що ризик – це багатогранна категорія, яка, крім основної економічної складової, містить соціальну, екологічну і психологічну частини. Це значить, що ризик здійснює свій вплив на діяльність підприємства комплексно, за багатьма факторами. Розрахувати абсолютно точно ризик у комплексному плані практично неможливо, але це не говорить про те, що зміст ризику не повинен містити ці фактори, навпаки, їх значення все більше буде підвищуватися в оцінці ризику.

Виходячи з вищезазначеного, вважаємо, що ризик – це можливість, імовірність втрати підприємством коштів і ресурсів, що знаходяться у нього в розпорядженні, а також можливість недоотримання доходів, виникнення додаткових витрат, нанесення збитку його репутації та іміджу. Слід зауважити, що ця ймовірність не повинна дорівнювати 1 або 0. У випадку, коли ймовірність виникнення негативних наслідків дорівнює 1, то ризику як такого вже немає, а є лише передбачувані збитки. Якщо ж імовірність дорівнює 0, то згідно з теорією ймовірностей негативних наслідків не буде, отже, ризик і в цьому випадку відсутній.

Повертаючись до категорії «невизначеність», слід зазначити, що вона не менш значуща в порівнянні з ризиком при прийнятті управлінських рішень. Але дана категорія практично не знайшла своє висвітлення в економічній літературі. На наш погляд, під невизначеністю слід розуміти ситуацію, що характеризується браком інформації щодо досліджуваного об'єкта чи економічного явища або її повною відсутністю. Тобто невизначеність існує тоді, коли немає даних про певну проблему, ситуацію чи напрямок діяльності або коли такі дані є, але їх недостатньо для оцінки ризику чи прийняття рішення.

Список використаної літератури

1. Дарнопих Г.Ю. Сучасні проблеми економічної безпеки України / Дарнопих Г.Ю. // Вісник Академії правових наук України. - 2008. - №1. - С. 142-150.
2. Евдокимов Ф.И. Экономическая устойчивость предприятия как фактор его безопасности / Евдокимов Ф.И., Мизина Е.В. // Донецкий государственный технический университет : сб. научн. трудов. – Донецк. – 2011. – С.16-25.

20 листопада 2017 року, м. Тернопіль

3. Ищук Г.П. Риск в современном бизнесе / Ищук Г.П., Москаленко Н.В. // Інформація і ринок. – 2017. - №1. – С. 10-12.
4. Капітула С.В. Організаційна структура підприємства та місце відділу економічної безпеки / Капітула С.В. // Вісник Криворізького технічного університету: зб. наук. праць. – 2015. – Вип. 3.– С. 263-268.
5. Мунтіян В.І. Економічна безпека України: [монографія] / Мунтіян В.І. - К.: Вид-во "КВІЦ", 1999. – 461 с.
6. Олексик О.І. Ризик та невизначеність в управлінні підприємством / Олексик О.І. // Стратегія економічного розвитку України. – 2001. – Вип.5. - С.231-237.
7. Турило А.М. Комплексна оцінка фінансової безпеки підприємства / Турило А.М., Капітула С.В. // Вісник Криворізького технічного університету: зб. наук. праць. – 2006. – Вип.7. – С. 210-213.